Pierasyłka apłačana ryčałtam.

Nr. 5 (598). Wilnia, Paniadziełak 28 Studzienia 1935 h. Hod XI (XIX).

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

Рэлігія ў абноўленай БХД.

(Артыкул дыскусыйны)

У вадным з папярэдніх нумароў «Бел. Крыніцы» тэорэтычна і практычна парушыў я справу школы ў праграме абноўленай БХД. Цяпер хачу закрануць такім-жа спосабам справу рэлігіі. І гэтую справу пастараюся прадставіць з пункту гледжаньня найбольш шырокага, агульнага і прынцыповага. Гэта знача, што справу рэлігіі ў праграме абноўленай БХД пастараемся ўняць так, як гэтага вымагае справядлівасьць і карысьць беларускага народу з пункту гледжаньня яго незалежніцкіх дзяржаўніцкіх ідэалаў.

Як палітычна-дзяржаўніцкая навука, так і палітыка практычная ведаюць сяньня, агулам кажучы, тры галоўныя спосабы адносінаў сьвецкай улады да рэлігіі.

1. Рэлігія — гэта служка сьвецкай улады. Пры гэткай сыстэме адносінаў рэлігія свой аўторытэт і свае ідэалы падпарадкавае народу ці дзяржаве, як найвышэйшаму аўторытэту і найвышэйшаму дабру. Пры гэткіх узаемных адносінах між рэлігіяй і ўладай сьвецкай, рэлігія, зьяўляючыся фактычна і праўна адказнай за палітыку дзяржавы, ня можа гэтай палітыкі ані крытыкаваць, ані ганіць, а толькі можа пакрываць яе, нават тады, калі яна яўна ёсьць нягоднай і несправядлівай.

Клясычным прыкладам гэткай залежнасьці рэлігіі ад сьвецкай улады была царская Расея. Вынікі для народу з гэткага палажэньня там рэлігіі дужа сумныя: упала царская Расея, разам з ёй упала і Царква, наступіла духовая анархія і ўрэшце прышло нявольніцтва, як духовае, так і фізычнае.

2. Рэлігія — прыватная справа. Пры гэткай сыстэме адносінаў між рэлігіяй і сьвецкай уладай звычайна ёсьць так званае аддзяленьне рэлігіі ад дзяржавы. Сутнасьць гэткага аддзяленьня ў тым, што дзяржава ў публічна-грамадзкім жыцьці сваім не прызнае ніякай рэлігіі. У дзяржаве, пры гэткай яе рэлігійнай палітыцы, няма рэлігіі ў школе, няма рэлігійнай прысягі ў судзе, не прызнаюцца рэлігійныя жанімствы і г. д. У практыцы аддзяленьне рэлігіі ад дзяржавы звычайна кончыцца прасьледам рэлігіі сьвецкай уладай.

Клясычным прыкладам гэтага была Францыя пасьля рэвалюцыі, а яшчэ клясычнейшым прыкладам ёсьць сучасная СССР. Вынікам гэткай палітыкі, можа яшчэ больш як у першым выпадку, зьяўляецца ўпадак усякага аўторытэту, расклад духова-маральны, культ сілы, і, як у СССР, — нявольніцтва грамадзян і народу.

3. Між уладай сьвецкай і духоўнай існуе разьдзел функцыяў, дзейнасьці. Сутнасьць гэткага разьдзелу ці лепш падзелу функцыяў у тым, што дзяржава прызнае аўторытэт рэлігіі, а рэлігія аўторытэт дзяржавы, але як дзяржава ня ўмешваецца ў справы рэлігіі, так рэлігія ня ўмешваецца ў справы дзяржавы. Усімі сьвецкімі справамі кіруе ўлада сьвецкая, а справамі рэлігійнымі кіруе ўлада духоўная. Пры гэткіх адносінах між дзяржавай і рэлігіяй няма выкарыстваньня рэлігіі для палітычных, часта немаральных мэтаў улады сьвецкай, няма ўлажаньня рэлігіі ў чужыя сабе сьвецкія справы, няма такжа нішчэньня і прасьледу рэлігіі і рэлігійнай маральнасьці.

Пры гэткай сыстэме адносінаў між дзяржавай і рэлігіяй ёсьць прынцып: супольнымі сіламі да супольнай мэты, да служэньня дабру ўсіх грамадзкіх клясаў і ўсяго народу.

Праўда, гэткая сыстэма ў палітыцы яшчэ маладая, але яна ў Эўропе пачынае ўжо штораз больш прымацца ў розных дзяржавах. На падобных прынцыпах справа адносінаў між дзяржавай і рэлігіяй вырашана ў Італіі, у Літве, Аўстрыі, на падобных вырашаецца яшчэ ў Нямеччыне і — што найдзіўней — у кірунку не ўзаемнага выкарыстваньня, ці барацьбы, але ў кірунку супрацоўніцтва для агульнага дабра — ёсьць імкненьне ў гэтай справе ў дзяржавах, дзе фармальна праведзена аддзяленьне рэлігіі ад дзяржавы, як у Францыі, у Злуч. Ст. Амэрыкі і ў іншых.

Я высказваюся проціў пагляду ў першым пункце і ў другім, а за пагляд у пункце трэцім. Беларускі народ надта дорага заплаціў і плаце цяпер, як за вынікі выкарыстваньня рэлігіі дзяржавай для палітыкі, так і за выгнаньне рэлігіі з дзяржаўна-грамадзкага жыцьця і за прасьледваньне яе. Не забывайма, што калі гаворым аб рэлігіі беларускага народу, дык фактычна гаворым аб тых беларускіх народных масах, якія вызнаюць рэлігію і што кожнае выкарыстаньне рэлігіі для мэтаў палітычных ці звычайная барацьба з рэлігіяй і прасьледваньне яе, беспасрэдна датыча самога народу і ўсім сваім, часта грозным, цяжарам звальваецца на жыцьцё яго.

Пры гэтым не забывайма так-жа, што рэлігія — гэта вялікая ў народзе цэннасьць і што калі бачым часта зло, маючае лучнасьць з рэлігіяй, дык тут справа не ў рэлігіі, а ў фальшывым яе палажэньні, у надужываньні з таго, ці іншага боку.

Прынцып супрацоўніцтва і солідарнасьці, як у іншых галінах жыцьця, так і ў галіне узаемных адносінаў між рэлігіяй і сьвецкай уладай павінен мець сапраўды вялікае застасаваньне ў нашым народзе беларускім. Вялікае разьяднаньне, якое бачым у беларускім народзе, вынікае бадай прадусім з разьяднаньня рэлігійнага, з падзелу нашага народу на праваслаўных і каталікоў і з пастаяннага падтрымліваньня і паглыбляньня гэнага падзелу нашымі ворагамі. Ужо вялікі час з гэтым скончыць. Дзьве беларускія гістарычныя рэлігіі — праваслаўная і каталіцкая — павінны, у рамках сваей компэтэнцыі, працаваць для дабра сваіх верных і, як такія, павінны ў народзе ці дзяржаве карыстацца свабодай, падтрыманьнем і пашанай. Так-жа павінны мець свабоду і пашану ў сваей компэтэнцыі і іншыя рэлігіі нацыянальных меншасьцяў на Беларусі, як старавераў, жыдоў, магамэтан. Мусім урэшце памятаць, што праўдзівая свабода — гэта найважнейшы варунак правільнага функцыянаваньня, як рэлігіі, так і дзяржавы і найважнейшы варунак правільнай, карыснай для народу, разьвязкі адносінаў між уладай сьвецкай і духоўнай.

На аснове вышэйсказанага прапаную ў праграму абноўленай БХД уставіць наступныя пункты.

§ 1. Свабода існаваньня рэлігіі і свабода вызнаваньня.

§ 2. Проціў выкарыстваньня рэлігіі палітыкай і проціў надужываньня духавенствам палітыкі.

§ 3. За супрацоўніцтва ўлады сьвецкай і ўлады духойнай, кожнай у рамках сваей компэтэнцыі, для агульнага грамадзкага дабра.

§ 4. Рэлігійныя ўстановы ў сваей рэлігійнай працы, як у сьвятынях, школах і інш., карыстаюцца роднай мовай сваіх верных.

А. Б—ч.

„БЕЛАРУСКАЙ КРЫНІЦЫ“

(З нагоды 19-га году яе выданьня).

Ты, „Беларуская Крыніца“,
Адна з праўдзівейшых газэт!
Ад шчырых слоў душы крывіцкай,
Прымі пясьнярскі мой прывет!

Ты — найстарэйшая газэта!
Бо дзевятнаццаты ўжо год
Праз цемру зла да Праўды сьвету
Вядзеш працоўны наш Народ.

Ты — сьветач — зорка новай эры;
Народнай Волі — зорны шлях...
Ты — сымболь ходаньня і веры —
У лепшу будучыню — Гмах...

Ты ўсьцяж йдучы да сьветлай мэты
Сьмяротным ворагам на страх,
Трымаеш горда перад сьветам
Наш бел-чырвона-белы сьцяг.

Ты — Дух народнага імкненьня!
Што магутнее з году ў год.
Да Волі, Шчасьця й Адраджэньня
Заспаны будзіш Ты Народ.

Дык з гора, з крыўдаў і цярпеньняў,
Пакутны Край наш вызваляй!
Для славы прышлых пакаленьняў
Свой Новы Год распачынай!

Алесь Мілюць.

Скорычы, 10.I.1935.

Z hazet.

Sanacyjny „Родны Край“ za maskaloŭ i polonizacyju carkwy.

U Nr. 2 sioletniaha „Роднага Краю“ maładaja sanacyja — Astroŭskaha „łahieru“ — wykazwaje „swajo“ wialikaje niezdawaleńnie, što my ŭ „Biełaruskaj Krynicy“ častawata pišam ab relihijna-carkoŭnym žyćci. Hetym maładym „białorusinom-polakom“ asabliwa nie spadabałasia našaje apošniaje wystupleńnie prociŭ maskaloŭ, jakija nadta raspalitykawalisia ŭ našym kraju i trebujuć užo ŭwiadzieńnia ŭ carkwu polskaj mowy, i ahułam, nie ŭspadabali astroŭščyki, što my wystupajem prociŭ uwiadzieńnia ŭ carkwu polščyny.

Pry hetym, jany wykazali „swajo“ niezdawaleńnie i z abnowy BChD.

Woś-ža i z hetkaj apinii „Роднага Краю“ my ŭpeŭniajemsia, što linija našaja prawilnaja, bo kali-b jana była dobraj dla „białorusinuw-polakuw“, to napeŭna była-b zhubnaj dla biełaruskaj sprawy.

„Kurczy się polskość“.

Polskaja hazeta „Piast“ pad hetkim zahałoŭkam piša: „Paśla 1920 h. chwala sialan płyła z Zachadu na Uschod. Asiadali na dwornaj ziamli. Zdawałasia, što heta naturalnaje źjawišča, jakoje pakrywajecca z najważniejšymi intaresami dziaržawy. Tymčasam, ciapier źjaŭlajemsia świedkami pracesu adwarotnaha: sialanie waročajucca z Uschodu na Zachad“...

My biadawać nie źbirajemsia, što na „Uschodzie“ (na biełaruskich i ŭkrainskich ziemlach) korčycca polščyna, ale hetaje źjawišča pakazwaje, što našaje sialanstwa wielmi „skorčanaje“ na niewialičkich haspadaračkach i dziela hetaha wyciskaje prybyšoŭ.

p.

240352

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Lachawičy, Baranawickaha paw. Dnia 12 studnia 1935 h. adbyŭsia ahulny schod siabroŭ Lachawickaha hurtka B.I.H.iK. z takim paradkam dnia:

1) Adkryćcio schodu, 2) wybary prezydyjumu schodu, 3) sprawazdača ŭradu za minuły 1934 h., 4) składki siabroŭskija na 1935 h, 5) sprawa biblijateki, 6) pierawybary ŭradu hurtka i 7) biahučyja sprawy.

Da p. 1 i 2. Staršynia adkryŭ schod roŭna a 5 hadzinie pa paŭdni i zaprapanawaŭ na staršyniu siańniašniaha schodu Felika Zielanieŭskaha, što adnahałosna pryniata, a na sekretara sabraŭšymisia byŭ zaprošany siabra J. Jurlewič.

Da p. 3. J. Čarnecki — staršynia Uradu hurtka — zdaŭ sprawazdaču z dziejnaści hurtka za minuły 1934 h., z katoraje widać, što ŭsia praca Uradu hurtka ŭ minułym hodzie była wiedziena ŭ kirunku załažeńnia ŭ Lachawičach kooperatywy, u pieršuju čarhu małačarskaje. Dziela hetaha było sklikana, z inicyjatywy uradu hurtka, 6 ahulnych schodaŭ usich ziemlarobaŭ žycharaŭ Lachawič i blizkich wakolic. Na schodach wyjaśnialisia mety i zadańni kooperacyi naahuł, a małačarskaje asabliwa. Jak rezultat hetaha było pastanoŭlena załažyć u Lachawičach małačarniu i ŭžo wybrana była Nahladnaja Rada i Urad małačarni, kudy ŭwajšli ludzi z miascowaje intelihiencyi, duchawienstwa, ziemlarobaŭ i čynawiectwa, biaz rožnicy nacyjanalnaha pachodžańnia. I woś, nia hledziačy na hetaki skład Nahladnaje Rady i Uradu, a tak-ža nia hledziačy na ŭłožanuju ŭ heta pracu (było źniata pamieškańnie i nawožany i ŭłožany lod i byli sabranyja siabroŭskija składki) małačarni ŭsiož-taki nia sudžana było pajści ŭ chod, a hetamu na pieraškodzie stali niekatoryja adzinki z miascowaha B. B., słabaje zrazumieńnie sprawy praz ahuł ziemlarobaŭ, słabaja enerhija Nahladnaje rady i Uradu i

Skanfiskawana!

Pasiedžańniaŭ Uradu hurtka ŭ 1934 h. było 3, a ahulnych schodaŭ 2. Wysłuchaŭšy sprawazdaču i pryniaŭšy jaje da wiedama, ahulny schod paśla dyskusyi pastanawiŭ u 1935 h. z bolšaju enerhijaj pačać šyryć siarod narodu świedamaść ab patrebie kooperacyi i naahuł samapomačy ŭ haspadarčym žyćci i kali zdarycca mahčymaść, to iści da zakładańnia swaich wytworčych i tarhowych supałak.

Da p. 4. Abawiazkowyja siabroŭskija składki ŭchwalena na 1935 h., tak, jak pradbačana ŭ statucie: 1 zł. upisnych i 1 zł. siabroŭskich, pry hetym, chto z dasiulešnich siabroŭ da 1 lutaha s. h. nie ŭniasie składki, abo nie zajawie Uradu hurtka, kali składka budzie ŭrehulawana, toj z hetaha času pierastaje być siabram hurtka, bo siabry, katoryja ŭ pracy hurtka nie biaruć nijakaha ŭdziełu, susim niepažadanyja.

Da p. 5. U sprawie biblijateki — akančalna pastanoŭlena adkryć biblijateku. Na biblijatekara wybrany siabra Aŭhustyn Sienkiewič, a na zastupnika — siabra Dziamjan Jurlewič, katorym daručana ŭ praciahu tydnia ŭparadkawać knižki, zrabić šafu i, paśla lokalizacyi biblijateki, što-tydnia ŭ subotu wydawać i mianiać knižki, jak siabrom tak i nie siabrom, pryčym nie siabry, katoryja buduć karystacca z biblijateki, musiać unasić apłatu za karystańnie i ŭstanoŭleny Uradam hurtka załoh.

Pry hetym pastanoŭlena źwiarnucca da hramadzianstwa z prośbaju achwiarawać, chto jakija maje, karysnyja knižki dla biblijateki hurtka.

Da p. 6. Urad hurtka wybrany ŭ nastupnym składzie: Jan Čarnecki — staršynia, Feliks Zielanieŭski — zastupnik staršyni, Mikałaj Jefimčyk — sekratar, Jan Lisoŭski — zastupnik sekratara i Stanisłaŭ Zielanieŭski — skarbnik.

Da p. 7. Pastanoŭlena źbiracca kožnuju subotu a 5 hadz. wiečaram u kwatery hurtka, kab supolna čytać knižki i hazety. Daručana sekrataru hurtka źbirać pa 1 ekzemp. biełaruskich hazet i sšywać hadawiki hazet. Kožny siabra pawodle mahčymaści pawinien staracca pabolšyć lik siabroŭ hurtka. U mieru napływu siabroŭskich składak. u pieršuju čarhu rehulawać należnaść za litaraturu, hazety; pakryć doŭh hurtka ŭ Centrali BIHiK i abawaročwać na patreby i pašyreńnie biblijateki hurtka. Pieršaje pasiedžańnie nowawybranaha Uradu hurtka naznačana na 15 studnia s. h. na 5 hadz. pa paŭdni ŭ kwatery hurtka. Na hetym ahulny schod pry śpiewie himnu Instytutu „Dzie čutny mowy našaj huki“ zakryty.

Nowyja hurtki B. Inst. H. i K. Załažylisia dwa nowyja hurtki BIHiK u Nawahradzkim pawiecie: u wioscy Wiarašyčy, Pačapaŭskaj woł. Zakładčyki — Mikałaj Aniščyk, Mikałaj Čartko i Uładzimier Hančaruk, i ŭ w. Mondzin, Rajčanskaje woł. Zakładčyki — Nadzieja Karataj, Arsień Karaś i Pawał Aniščyk. Abodwa hurtki lehalizujucca ŭ Nawahradzkim starastwie, jakoje wielmi niaprychilna adnosicca da paŭstawańnia nowych hurtkoŭ. Apošnim časam nie zarejestrawała hurtka ŭ Delatyčach.

ГРАМАДЗЯНЕ! Усе на ніву культуры! Гдзе няма, — арганізуйце гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, а ідзеўжо заложаныя — узмоцніце ў іх працу!

Латвійская процібеларуская тактыка.

Ведама ўжо чытачам „Беларускай Крыніцы“, што ў выніку жорсткага процібеларускага курсу, шмат беларускіх школ у Латвіі летась зачынена, або далучана да школ латвійскіх, а працуючыя ў іх вучыцялі апынуліся бяз працы.

Аднак апошнім часам заўважываецца „зьмена“ гэнага курсу ці лепш — зьмена тактыкі. Вось факты. З зачыненых беларускіх пачаткавых школ на вёсцы, некаторыя ўзноў ужо працуюць; таксама прыняты назад у большасьці беларускія вучыцялі; некаторыя з вучыцялёў сапраўды пацярпелі — так, што і цяпер ня могуць знайсьці ніякай працы.

Ясна, што запачаткаваныя латышамі „залёты“ да беларусаў ня маюць шчырых асноў. Яны хочуць знайсьці шлях, як лепш павялічыць свае рады коштам беларусаў.

У нумары 64 (ад 29.X.34.) выходзячага ў Рызе часапісу „Rits“ зьмешчаны артыкул п. з. „У Дзьвінску новы твар“, у якім паміж іншым чытаем вось што:

„У Дзьвінску заўважана зьявішча, што зараз апалячаныя і абеларушчаныя латышы (sic!) шукаюць шляху звароту ў сям'ю латышоў. Вялікае значэньне дзеля гэтай справы маюць школы агульнага дэпартаманту, гдзе домінуе латыскае. У гэтыя школы і накіроўваецца большасьць тых, што раней лічылі сябе чужынцамі(!)“...

Ды мала гэтага. Латышы так ухапіліся за ідэю школ агульнага дэпартаманту і за „залёты“ з беларусамі, што гэную ідэю і „залёты“ праводзяць „спагадна-суседзкім“ спосабам, іменна старaючыся адчыняць школы агульнага дэпартаманту, там, гдзе месьцяцца ўжо беларускія школы. Напр. зараз на Чырвонай Дзьвіне ў Рызе ў тымжа нумары думу, гдзе знаходзіцца II беларуская пачаткавая школа, вячэрняя школа для дарослых (пачаткавая) і беларуская дадатковая школа (адзіная ў Рызе) латышы задумалі адчыніць пачаткавую школу агульнага дэпартаманту. Дзеля навучаньня польскае мовы запрасілі аднаго з вучыцялёў бел. школ М. Дзямідава. Беларускае мовы яшчэ няма, бо... мала вучняў (і наагул там мала вучняў. У кожным выпадку — польскі лектар — беларус і можа здарыцца, што дзякуючы суседзтву (месьцяцца школы ў адным будынку!), ды пабачыўшы свайго былага вучыцеля нехта з вучняў беларускіх школ і заблудзіць — і пападзе ў дзьверы не сваей беларускай школы, а ў дзьверы школы агульнага дэпартаманту. І вось, каб дагадзіць латвійскім уладам, гр. Дзямідаў шчыра працуе на іх карысьць, агітуючы, каб дзеці з беларускай школы пераходзілі туды. Гдзе толькі словамі ня можна пераканаць, там ідзе на дапамогу і фляшка гарэлкі. — Зараз ужо дзякуючы гэткім ягоным „шчырым стараньням“ 5 вучняў-беларусаў з беларускай пачаткавай школы выступілі і перайшлі ў новаадчыненую школу агульнага д-ту. Гр. Дзямідаў гэтым яшчэ не абмяжаваўся і далей стараецца „ўслужываць“ латышам.

Ізноў жа ў Прыдруйску існуе — ужо аддаўна — школа пачатковая агульнага дэпартаманту. Дзецям беларусам забаронена і падчас перапенаў гутарыць інакш, як толькі палатыску. У школе дзецям кажуць запісываць нацыянальнасьць такую, на якой мове гутараць.

Здаецца зьявішча дадатняе. Але, дзеля таго, што некаторыя з беларускіх дзетак дзеля нясьведамасьці — хочуць запісацца „палякамі“ ці „расейцамі“, — робіцца „уступка“: ім — маленькім дзецям, — што ў нацыянальнасьці разьбіраюцца ня менш, як іх бацькі ў кітайскай мове, дазваляецца, замест беларусамі — пісацца латышамі.

З гэтага і выходзе, што ў школе большасьць вучняў па нацыянальнасьці... „латышы“, бацькі якіх наваг ня ўсе чулі латыскую мову, не ўяўляюць, што яна з сябе прадстаўляе.

І такім шляхам „зварачываюць“ беларусаў у латышы, нярaз пры помачы нягодных служак з боку нібы беларусаў.

Чаго ня ўздумае дзікі латвійскі нацыяналізм! Верым аднак, што латвійская процібеларуская тактыка не аслабіць беларускае справы ў Латвіі, — наадварот — узмоцніць яе значна!

Задзьвінскі.

Дзьвінск.

Wałasnyja ŭłady ŭ Drui nie pryznajuć polskich dziaržaŭnych zakonaŭ.

Jość u Polščy h. zw. „jazykowy zakon“. Wydany jon 31 lipnia 1924 h. i ad taje pary jość abawiazwajučy. Hety zakon kaža, što na terytoryi Wilenščyny, Nawahradčyny i Horadzienščyny — wa ŭsiej Zach. Biełarusi — polskija ŭłady administracyjnyja, samaŭradawyja, sudowyja i inšyja pawinny prymać: skarhi, prośby i roznyja wyjaśnieńni, na piśmie i wusna, **pabiełarusku**. Dy nia tolki pawinny prymać, ale abawiazany: adkazywać, pawiedamlać i wyjaśniać na hetkija zwaroty, na piśmie i wusna, tak ža **pabiełarusku**. Słowam, čynoŭniki na biełaruskich ziemlach musiać umieć pabiełarusku z ludźmi spraŭlacca.

Biazsumliŭna, što Druja, Brasłaŭskaha paw., znachodzicca na terytoryi, jakuju abymaje wyšejskazany zakon, i što čynoŭniki Drujskaj wołaści abawiazany hetamu zakonu padlahać. Tymčasam u Drujskaj wołaści adkryta nie pryznajuć hetaha polskaha dziaržaŭnaha zakonu. Kab nie ha-

Dr. Stanisłaŭ i dr. Jadwiha Hrynkiewičy.

Trachoma

(Ehipskaje zapaleńnie wočaŭ.)

Trachoma heta adna z dawoli častych pryčynaŭ ślepaty. Chacia henaja chwaroba mocna raspaŭsiudžanaja, paznać jaje niezaŭsiody lohka, prynamsia pačatna.

Pačynajecca trachoma na sklizistych pawałokach wiekaŭ. I dziela taho, kab paznać chwarobu, treba spodniaje wieka adciahnuć uniz a wierchniaje adwiarnuć uwierch. Sklizistyja pawałoki wiekaŭ ludziej zdarowych hładkija, rožawyja. U ludziej z trachomaju jany čyrwonyja i byccam *pasypanyja ziarniatkami prasianoje kašy.*

Chwory pačuwaje tady, što jahonyja wieki byccam pasypanyja spadyspodu niečym ćwiordym, byccam piaskom. Uwiečary wieki ŭ takich ludziej ciažkija, samyja apadajuć uniz, ranicaju z nočy jany mocna sklejanyja hnojam. Wočy čyrwonyja, asabliwa na wietry ci pry pyle.

Z hetym ludzi mohuć chadzić paru hadoŭ, nat' kali i nia lekujucca, jano mo' krychu j niamiła, naš čaławiek znoŭ nie taki ŭžo rupliwy, kab chutčej da dochtara, kali jamu niešta zabalić, a dziakuj Bohu pačatna chwaroba henaja nia škodzić na zrok.

Adnak pawolna chwaroba narastaje. Wočy što-raz bolš balać, pačynajuć biazupynna z ich ciačy ślozy, ranicaju zusim niemahčyma ich raspluščyć, chwory nia moža hladzieć na światło. Heta pakazwaje, što trachoma abo ŭžo pierajšła abo chutka piarojdzie na wočnaje jabłyka.

U čaławieka zdarowaha hładkija sklizistyja pawałoki wiekaŭ ačyščajuć woka ad pyłu, wieki-ž samyja baroniać woka ad lišnia mocnaha światła. Pry trachomie wieki, majučy na sabie poŭna ziarniatak, robiacca šurpatymi, a pacirajučy wočnaje jabłyka wyklikajuć na jom zapaleńnie, jano čyrwanieje. Woka robicca tady chworym, nasampierš pačynaje chwareć sklizistaja pawałoka wočnaha jabłyka tam, dzie najbolš abciraje jaho wieka, a značycca najbolš pad wierchniaju wiekaju, dziela taho, što tam najchutčej pačynajecca chwaroba. Chwaroba pierachodzić na rahawicu i henaja prazrystaja bałonka mutnieje, „raście bialmo.“ Taki čaławiek zašmat nia budzie bačyć, najbolš, kali zmoža adrožnić światło ad ciemry.

I tolki heny mament prymušaje najčaściej źwiarnucca zachwareŭšaha da dochtara, značycca tady, kali nia šmat užo možna zrabić, kab adratawać zrok.

Trachoma nadta zaraznaja. Lepš lekawać jaje ad samaha pačatku, a najlepš jašče nie chwareć na jaje.

Trachoma wyklikajecca asabliwaju bakteryjaju, što siadzić u materyi (hnoi na wiekach), abo i ŭ ślazach. Dyk čaławiek moža zarazicca chwarobaju, kali wymyjecca ŭ adnoj miscy z chworym, kali budzie karystacca adnym z im ručnikom, chustačkaju (nasatkaju), kali spacimie na paścieli chworaha, nasicimie jahonyja akulary.

Aprača henaha zaražeńnia, trachoma raspaŭsiudžywajecca cieraz pył i hraź.

Kab spynić mahčymaść zaražeńnia, dyk značycca treba nakirawać chworaha da dochtara, a druhoje - treba, kab nichto nie karystaŭsia pryładami chworaha, jahonym ručnikom, paściellu i h. d. Kab pył byŭ mienš niebiaśpiečnym, treba zamiatać izbu mokraju hanučkaju, abo pierad zamiatańniem pasypać izbu mokrym piaskom ci piławieńniem.

Usie ŭ chacie chaj myjuć jaknajčaściej ruki i nikoli nie chapajucca za wočy rukami, asabliwa-ž rukami papeckanymi. Ručniki, chuścia chworaha najlepš myć asobna i dobra ŭsieńka sparyć haračaju wadoju.

Jak užo było kazana, śledamki trachomy nadta ciažkija. Kali čaławiek i nie aślepnie, dyk chwaroba pakidaje na wiekach bolšyja ci mienšyja rubcy. Rubcy henyja ściahiwajuć wieki, robiacca jany toŭstymi, apuskajucca ŭniz Hetki čaławiek wyhladaje zaŭsiody na sonnaha. Wiejałki z wiekam prysoŭwajucca da wočnaha jabłyka i abcirajučy jaho wyklikajuć bol. Heta prymušaje rabić aparacyju, dziela taho, što adno wyrywańnie wiejałak nie nadoŭha pamahaje.

Jašče budzie horš, kali, dziakujučy mocnym rubcam, wieka nia moža zakryć woka i pawałoka sklizistaja wočnaha jabłyka wysychaje. Taki čaławiek nijakaha ratunku nia maje i raniej ci paźniej astaniecca ślapcom.

waryć na ŭźwiej wiecier, padajom dakumentalny fakt. Woś jon:

Kopija

m. Druja dn'a 7 stycznia 1935 roku.

Zarząd Gminny w Drui
pow. brasławski
Nr. T. 27.

Do
Koła Białoruskiego Instytutu
Gospodarki i Kultury
w Szalcinach.

Podanie tamt. Koła, które wpłynęło w dniu 21 grudnia 1934 r. Zarząd Gminny nie przyjmuje do wiadomości, pon'eważ zostało złożone w języku niepaństwowym.

Sekretarz (—) D. Pistań.
Wójt (—) M. Świderski.

Hurtok B.I.H.iK. źwiarnuŭsia da Drujskaj wałasnoj rady, piśmom z dnia 2.XII.34 h., **pabiełarusku.**

Padajučy heta da publičnaha wiedama, spadziajomsia, što adpawiednyja ŭłady paturbujucca pawučyć wałasnych čynoŭnikaŭ u Drui, kab jany nie łamali zakonaŭ, jakija dajuć prawa biełaruskaj mowie.

p.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA.

U sprawie arhanizacyi biełaruskaha katalickaha žyćcia. Biełarusy-kataliki ŭ Wilni, taksama, jak wa ŭsim kraju, žywuć relihijnym žyćciom, z tej rožnicaj, što wilenskija biełarusy-kataliki majuć choć nawuki ŭ kaściele ŭ rodnaj mowie, a na prawincyi i hetaha niama.

Biełarusy-kataliki ŭ Wilni majuć prypynišča pry litoŭcach — kožnuju niadzielu i ŭ świata ŭ litoŭskim kaściele św. Mikałaja Ks. Ad. Stankiewič a 10 hadzinie prawić dla biełarusaŭ św. Imšu i paśla Imšy haworyć pryhoža, wielmi hłybokija pa dumcy, nawuki. Hetak apiakujecca wilenskimi biełarusami-katalikami Ks. Ad. Stankiewič užo bolš 10 hadoŭ. Na biełaruskaje nabaženstwa ŭ kaściele św. Mikałaja stała prychodzić dawoli wialikaja hramada ludziej. Hetaja hramada, jašče letaś, zarhanizawała swoj kaścielny kamitet, jaki rupiŭsia ab kaścielnym chory i ahułam ab haspadarčych kaścielnych patrebach. Sioleta 20 h. m. adbyŭsia hadawy schod hetaha biełaruskaha kaścielnaha kamitetu, jaki, miž inšymi sprawami, pastanawiŭ prystupić da arhanizacyi relihijnaha žyćcia biełarusaŭ-katalikoŭ u formie asobnaj parafii. Pry hetym, kamitet prasiŭ Ks. Ad. Stankiewiča i dalej być dušpastyram wilenskich biełarusaŭ-katalikoŭ.

Takim woś paradkam arhanizujecca biełaruskaja katalickaja parafija ŭ Wilni.

U sprawie čyścini biel. mowy. 16 h. m. adbyłasia pieršaja, prywatnaja, narada biełarusaŭ, zainteresawanych u pracy dziela ačyščeńnia biełaruskaj mowy ad čužackich upływaŭ. Nastupnaja narada maje adbycca 2-ha lutaha.

Jubilej biełaruskaha teatru. Sioleta minaje 25 hadoŭ ad pieršaha biełaruskaha pradstaŭleńnia ŭ Wilni. Dziela hetaha, z inicyjatywy Fr. Alachnowiča, paŭstała adumysnaja kamisija, jakaja maje zładzić 24 lutaha sioleta ŭračystuju akademiju i spektakl.

Paśla plebiscytu ŭ Saary — palityka na Uschodzie.

Niamieččyna, swaju palityku na zachodzie Eŭropy, na ciapier, dawiała da apošniaha punktu:—Saara, ad 3 sioł. sakawika, budzie ŭ hranicach Niamieččyny. Ciapier niamieckaja palityka ŭsim swaim impetam zwaročwajecca na ŭschod.

Paśla zaklučeńnia miž Polščaj i Niamieččynaj dahaworu ab uzajemnym nienapadańni, jasna pakazałasia, što niamieckaja palityka na ŭschodzie maje prabiracca prybaltyckim pabiarežžam i praz Aŭstryju da Čornaha mora na Ukrainu.

Nia lohka prabracca niemcam na abšary SSRR., bo šlachi ekspansii mocna zaharodžany — Litwa, Łatwija, Estonija z adnaho boku i hwarancyja niezaležnaści Aŭstryi, z jaje niezaležnickaj palitykaj, z druhoha boku

Dziela hetaha woś Francyja starajecca, a Sawiety joj asystujuć, kab stwaryć, kala bałtyckaha bloku (Litwa, Łatwija, Estonija), h. zw. uschodni pakt—uciahwajučy ŭ jaho Niamieččynu i Polšč, — jaki-b hwarantawaŭ na ŭschodzie Eŭropy supakoj i suwerennaść isnujučych dziaržaŭ. Heta z adnaho boku, a z druhoha boku tworycca tak-ža, zachadami Francyi, pry asyście Sawietaŭ, blok dziaržaŭ na zachodzie Eŭropy, jaki maje, pradusim, hwarantawać niezaležnaść Aŭstryi, nawat choć-by i suproć woli samoj Aŭstryi.

Woś hałoŭnyja punkty ciapierašniaj mižnarodnaj palityki wialikich dziaržaŭ Eŭropy.

Kamunistyja sudziacca — sud nad Zinowjewym, Kamieniewym i 17 tawaryšami.

Zabojstwa Kirowa i masawyja aryšty, paśla rastreły i ssyłki pakazali prad usim św'etam, što miž kamunistymi, u Sawietach, adbywajecca źmiarotnaja hryźnia: hryzucca miž saboju, da śmierci, pawadyry i wučyciali kamunizmu ŭ Sawietach. Paśla zasudu na śmierć u pracesie „Leninhradzkaha Centru," adbyŭsia praces „Maskoŭskaha Centru." Sudzili Zinowjewa, Kamieniewa i 17 ichnich tawaryšoŭ. Akt abwinawačańnia ćwierdzić, što adnačasna, z paŭstańniem kontrewalucyjnaha „Leninhradzkaha Centru," paŭstaŭ taki-ž „Maskoŭski Centr," na čale z Zinowjewym i Kamieniewym.

Padsudnyja na pracesie zajaŭlali, što kolektywizacyju, jakuju ciapier prawodziać u Sawietach, jany ŭwažajuć za warjactwa. Na sudzie abwinawačanyja pryznalisia da winy i niekatoryja kajalisia.

Sud — wajennaja kalehija — zasudziŭ: Zinowjewa na 10 hadoŭ, Kamieniewa na 5 hadoŭ i 17 druhich abwinawačanych na niekalkihodnija kary katarhi.

Hety praces, jašče raz, pakazaŭ, što kamunizm pačynaje razwaliwacca znutra — zhniŭ sam u sabie.

S k a n f i s k a w a n a.

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Wybary ŭ Sojm i Senat. Polskaja presa padaje čutki: sučasny Sojm i Senat končać swaju kadencyju pryniaŭšy budžet i konstytucyju. Prezydent abwieścić, pryniatuju Sojmam i Senatam, konstytucyju, wydaść dekretam wybarnuju ardynacyju i wyznačyć nowyja wybary. Prad wybarami maje być wydany nowy presawy zakon. Wybary adbuducca ŭletku.

Sud za zabojstwa min. Pierackaha. Ministr sprawiadliwaści Michałoŭski zajawiŭ, u sojmawaj dyskusii, što min. Pierackaha zabiła OUN (Orhanizacyja Ukrainskich Nacyjanalistaŭ). Zabojcu nie zławili, ale ŭ turmie siadziać jaho supolniki. Niezadoŭha, kazaŭ ministr, budzie sud, jaki dakładna raźjaśnić hetaje zabojstwa. Cikawa!..

Polskija endeki wadziacca za Biełarusaŭ i Ukraincaŭ. Staŭby polskaj endecyi St. Hrabski z St Hłombinskim zawadziilisia za Biełarusaŭ i Ŭkraincaŭ. Adzin kaža, što endecyi treba pryznać „Rusinów" i supolna wystupać pocuŭ Žydoŭ, a druhi ćwierdzić, što treba da Žydoŭ adnosicca pozytyŭna.

Likwidacyja BB? Polskaja apazycyjnaja presa pieradaje čutki, što partyja B.B. maje być skasawana; na wybary pojduć regionalnyja hrupy hetaj partyi, kožnaja paasobku i z inšym kličam.

Z ZAHRANICY.

Liha Narodaŭ i Niamieččyna. Wiedajem, što Niamieččyna z Lihi Narodaŭ wystupiła. Paśla hetaha i ŭ Lizie Narodaŭ mała astałosia što rabić, bo palityčnaja baraćba z Niamieččynaj taksama wybrałasia z Lihi i Liha pačała puścieć dy hłochnuć. Ciapier Anhlija starajecca, kab Niamieččyna wiarnułasia ŭ Lihu.

Niamieččyna pakryŭdžanaja radaściaj z pieramohi hałasawańnia ŭ Saary. Celuju hadzinu, z hetaj pryčyny, zwanili ŭsie zwany ŭ Niamieččynie, byli wywiešany dziaržaŭnyja ściahi, biskupy nakazali duchawienstwu adprawić, na hetu intencyju, bahasłužeńnie

Francyja, šukajučy zbližeńnia z Niamieččynaj, - nie papuskajučy swajho ničoha, — zdaloku trymajecca ad Sawietaŭ, ale i nie adpichaje ich ad siabie, trymajučy hetak balšawikoŭ pry sabie na pastrach Niamieččynie.

Čechasławaččyna ŭściaž, u zahraničnaj palitycy, trymajecca Francyi. Niadaŭnaje jašče pryznańnie Čechasławaččynaj Sawietaŭ taksama było ŭpływam francuskaj palityki. Ale ciapier nakirawałasia na Zachad francuskaja palityka, — dyk astyli sympatyi da balšawikoŭ i z boku Čechasławaččyny.

Likwidacyja partyjaŭ u Łatwii. Raspararadžeńniem ministra ŭnutranych spraŭ zahadana źlikwidawać usie palityčnyja partyi ŭ Łatwii. Heta aficyjalny zahad, a faktyčna ŭžo ŭsie partyi źlikwidawany žorstkaj dyktaturaj łatyskaha nacyjanalizmu.

Balšawiki pradali čyhunku, što jdzie praz Mandžuryju. Užo akančalna Sawiety dahawaryłisia z Japonijaj adnosna čyhunki, što jdzie praz Mandžuryju; balšawiki pradali hetu čyhunku Japonii za 140 milijonaŭ japonskich jen.

Z KRAJU.

Zabojstwa. U lasoch dwara Haradziec, kala Hłybokaha, laśnik znajšoŭ trupa mužčyny, schawanaha ŭ łomie. Ślady saniej dawiali da miejsca zabojstwa. Śledztwa wykryła i zabojcaŭ. 6 asob aryštawana.

Z WILNI.

Pamior D-r C. Šabad. U paniadziełak 20 h. m. pamior wiedamy žydoŭski dziejač, Dr. C. Šabad. Niabožčyk mnoha pracawaŭ dla sprawy žydoŭskaj na niwie kulturnaj, hramadzkaj i palityčnaj. D-r Šabad pracawaŭ i ŭ Bloku Nacyjanalnych Mienšaściaŭ u Polščy—na wilenskim hruncie z biełarusami i litoŭcami.

Biezraboćcie ŭściaž raście. Ciapier Wilnia maje zarejestrawanych biezrabotnych 6125 asob.

Michalewič—pop. Pa Wilni chodziać čutki: — byŭšy dyrektar Wil. Biel. Himnazii hram Michalewič maje być paświačany na prawasłaŭnaha świaščeńnika.

Kali heta praŭda, dyk možna spadziawacca, što hram. Astroŭski budzie ŭ Wilni archirejam.

Piśmy z wioski.

„Adzin łapać, druhi bot, a ja šlachcic—dalibohl!"

K i m i a n y, Šumskaj wołaści, Wil.-Trockaha paw.

„Naš Piatruk raz z polskim panam ŭ hutarku ŭwiazaŭsia"—
„Palakom jon pakazacca pierad im staraŭsia"...

Kala nas hetak jość zaŭsiody. Kožny, krychu bahaciejšy, sielanin, jaki maje choć adzin bot, starajecca ad biadniejšych susiedziaŭ adroźnicca i pačynaje „cokać" dy „pšykać." A pouhałodny sielanin, jak spatkaje lepš ad siabie adzietaha i lepš nakormlenaha čaławieka, adrazu pačynaje hutarku tolki pa kaścielna-kazionnamu — papolsku. A polščyna heta ŭ jaho wychodzić, jak adna niaŭmysnaja naśmieška z polskaj mowy.

Heta ŭsio świedčyć ab niawolnickaj psychicy našych ludziej. I dziŭna, što światlejšyja ludzi dy nie starajucca, kab hetych biednych ludziej wyzwalić z hetaj, nikomu nie patrebnaj, duchowaj niawoli.

Chryścijanstwa dla ludzkaści jość cennym i tym, što siarod dzikawatych narodaŭ šyryła i šyryć wysokuju praŭdu Božuju i padymaje narody na wyšejšy stupień ludzkoj hodnaści. U nas zusim nia tak: u nas, siarod biełarusaŭ, chryścijanstwa dla ludziej čužoje — katalicki kaściol u nas nazywajuć ludzi „polskaj wieraj," — narod naš maje swaju, nie aficyjalnuju, wiery — zababony i čary. Pradstaŭniki polskaha ŭ nas kaściołu — ksiandzy-palaki, ab hetym, što ŭ kaściole nia šyrycca i nia hłybicca chryścijanstwo, najmienš dbajuć. Jany hałowiacca, kab našyja ludzi byli palakami.

Hetak i ŭ škole: biełaruskich dziaciej wučać ad samaha pačatku papolsku. Dzieci pachadziŭšy 4 hady ŭ polskuju školu nia ŭmiejuć čytać, a prasiadzieŭšy 3 hady ŭ IV addziele, bo VII addziałowych školaŭ nia ŭsiudy jość, hetkimi „hramaciejami" wychodziać u świet. Paśla hetkaj nawuki pačynajecca paŭtornaja biazhramatnaść.

Hetyja i padobnyja abstawiny i wytwarajuć u nas typaŭ — „Piatrukoŭ" z adnym łapciam, druhim botam.

Braty! Šukajma praświety—šlachu da lepšaj doli Nia majem školy ŭ rodnaj mowie, dyk biarema za pazaškolnuju aświetu: čytajma swaje, biełaruskija, knižki i hazety, arhanizujmasia ŭ swaje rodnyja, biełaruskija, kulturna-praświetnyja arhanizacyi i hetak idziem da lepšaj doli! S—ič.

„Культурнікі" Т. Б. Ш.

Б е л а с т о к. Нашыя, беластоцкія „культурнікі" Т.Б.Ш. ўжо сядзяць ціха і не праяўляюць ніякай дзейнасьці. Праўду кажучы, ад гэтага беларускай справе шкоды няма, бо работа і дзейнасьць гэных „культурнікаў" сама ў сабе, для справы беларускай, шкодныя. Гавару тут аб „культурніках" Т.Б Ш. апошніх часоў, калі яны апанаваўшы Т.Б.Ш. пачалі заводзіць сваю „культуру."

Гэтыя людзі нарабілі ня мала шкоды беларускай справе: яны разьбівалі тутэйшых беларусаў і гэтым памаглі ўсходу і заходу.

Трэба было-б, каб у нас — у Беластоку—заснаваўся гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Іс—іч.

№4(15). СТУДЭНСКАЯ ТРЫБУНА 28.I.35.

БАЦЬКАЎШЧЫНА, НАВУКА, ЦНОТА.

Гэткія важкія словы выпісаны на фронтоне галоўных дзьвярэй галоўнага будынку віленскага ўнівэрсытэту. Гістарычныя, традыцыйныя словы! Яны прысьвячалі ўнівэрсытэту і студэнскай моладзі дайней, у пачатку 19-га стагодзьдзя, калі тварыліся гурткі гэтай моладзі — філёматаў, філярэтаў і прамяністых. Яны прысьвячаюць і цяпер, ад ускрашэньня ўнівэрсытэту да сяньня. Яны павінны прысьвячаць і пазьней і заўсёды, як доўга будуць існаваць унівэрсытэты, як доўга будзе студэнская моладзь — сапраўды моладзьдзю студэнскай.

І сапраўды, унівэрсытэт, — у эўропэйскім сэнсе гэтага слова, — пакліканы даваць навуку, зглыбляць яе, і ўзгадовываць у цноце студэнскую моладзь, каб яна — узброеная ў навуку і цноту — магла добра служыць Бацькаўшчыне, а праз яе — чалавецтву.

Трэба застанавіцца над гэтым асабліва нашай беларускай студэнскай моладзі — каб пазбавіцца дылетантызму ў навуцы, дэкадэнтызму — у этыцы, каб годна выпаўняць заданьні перад Народам, Бацькаўшчынай і чалавецтвам. Трэба! Бо-ж жніво ў нас — у пару ўсьцяж ідучага ўперад вызваленча-адраджэнскага беларускага руху — вялікае, а працаўнікоў — мала!

Латвійскі унівэрсытэт і беларускае студэнства.

Заснаваны латвійскі ўнівэрсытэт у 1919 г. у Рызе. Цяжкую барацьбу за існаваньне і далейшае разьвіцьцё прышлося весьці ў неспакойны посьлеваенны час. Аднак вялікая любоў да бацькаўшчыны, вера ў свой народ нязначнага ліку шчырых латвійскіх патрыётаў перамаглі ўсе сустраканыя на шляху парашкоды і далі народу магчымасьць здабыцьця вышэйшае асьветы.

Зараз пры ўнівэрсытэце існуюць такія факультэты і аддзелы:

1) Архітэктурны факультэт; 2) факультэт філёлёгіі і філёзофіі з: a) філ. балтаў, b) клясычнай філ., c) германскай філ., d) романскай філ., e) гісторыі, f) філёзофіі, і g) пэдагогічным аддзеламі; 3) інжынерны фак. з культуртэхнічным аддзелам; 4) хімічны фак., з фармацэутскім аддзелам; 5) агранамічны фак., з аддзелам лесаводзтва; 6) матэматычны і прыродазнаўчы факультэты, з матэматычным і прыродазнаўчым аддзеламі; 7) мэханічны фак.; 8) мэдыцынскі фак. з зубалячэбным аддзелам; 9) эканамічны і юрыдычны фак., з аддзеламі эканамічным і права; 10) тэолёгічны фак.; 11) вэтэрынар-мэдыцынскі фак.

Іматрыкулявана пры ўнівэрсытэце 8587 студэнтаў, з якіх 6083 (70,8 проц.) мужчын і 2504 (29,2 проц.) жанчын. З іх латышоў 7052 (82,1 проц.), іншых нац. 1535 (17,9 проц.).

Найбольшы лік студэнтаў на эканамічным і юрыдычным фак., найменшы—на вэтэрынармэдыцыне.

Час студыяў — пераважна 4 5 год, але частка прабывае на ўнівэрсытэце нават... 30 і больш сэмэстраў.

Большасьць студэнства арганізавана. За мінулы год рэгістраваны 103 арганізацыі.

Латыскае студэнства стаіць за рэалізацыю ідэі супрацоўніцтва балтыцкіх дзяржаў — Латвіі, Літвы, Эстоніі і Фінляндыі і таму разам з студэнствам вышэйуспомненых дзяржаў аперадзілі нават афіцыяльныя інстанцыі, стварыўшы SELL—арганізацыю, каторая ў гэтым сэмэстры мае аглянуцца на 12 год свайго існаваньня.

У распараджэньні л. у. знаходзяцца ў значным ліку навуковыя інстытуты, кабінэты, лябараторыі, клінікі, музэі, калекцыі, гаспадаркі для практычных прац, экспэрымэнтальныя станцыі.

Пры ўнів. ёсьць бібліатэкі і чытальні: цэнтральная бібл. з 112.859 т.

Лекцыі на ўнівэрсытэце чытаюцца ў латыскай мове і нікаторыя прадметы ў нямецкай, расейскай, францускай і ангельскай мовах. Зараз пры ўнівэрсытэце налічаецца 384 навуковых сіл.

Плата за навуку 200 латаў у год.

Беларускае студэнства пры л. у. знаходзіцца ў вельмі нязначным ліку: 4 матурысты Дзьвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі і столькі-ж —атрымаўшых сярэднюю адукацыю за мурамі беларускае гімназіі. Прычыны таго, што наша моладзь у Латвіі яшчэ да гэтага часу так мала ймкнецца да вышэйшае асьветы — досыць важныя і часамі апраўдываючыя гэту моладзь, а іменна — што апрача благога матар'яльнага становішча беларусоў, паступленьне абмяжовываюць і срогія экзаміны.— Кожны, жадаючы паступіць у л. у., павінен здаць экзаміны з латыскае мовы вусна і пісьменна, нямецкую мову, і яшчэ адзін — у залежнасьці ад выбару факультэту. Апрача названых кантрольных, існуюць экзаміны конкурсныя, бо лічба жадаючых паступіць ў унівэрсытэт у некалькі разоў правышае лічбу вольных мейсц. Таму ня дзіўна, што цяжка беларусам прэтэндаваць на вытрыманьне конкурсу з латыскай мовы з латышамі, калі апрача тэорэтычнае веды зьвяртаецца увага нават на выгавар. Дзеля гэтага наша моладзь і—без патрэбы!—баіцца прабаваць свае сілы.

Беларускае студэнства пераважна студыюе навукі прыродазнаўчыя і матэматыку; — адзін на філёлёгіі (клясычнай), адна—права і адзін — эканамічныя навукі.

Беларускім дзяўчагам у Латвіі дарэчы было-б закінуць адсталасьць ад хлапцоў у сэнсе імкненьня да вышэйшае адукацыі, бо дагэтуль маем на ўнівэрсытэце толькі адну студэнтку.

Як відаць з вышэйпаданых датаў, лік беларускіх студ. у л. у. невялікі, аднак адважываюцца думаць і спадзявацца аб адчыненьні сваей студэнскае арганізацыі, для чаго неабходна 15 сяброў. Нехапаючыя падпісы далі, спрыяючыя аб'яднаньню беларускіх студэнтаў, студэнты латышы і такім чынам вясной 1934 г. быў выпрацаваны і пададзены на зацьверджаньне статут беларускае студэнскае арганізацыі „Alboruthenica".

Доўга чакалі на гэтае зацьверджаньне, і ўрэшце, у канцы першага сэмэстру г. акад. году, прышлося атрымаць адмову, дзеля вялікага працэнту падпісаўшыхся студэнтаў-латышоў, і двух беларусаў, што належаць да латыскай карпарацыі. — І усёж, посьле першае няўдачы, нашае студэнства ня страціла веры й надзеі. Зараз маем зарганізавацца іншым шляхам — заклаўшы гурток беларускіх студэнтаў, дзе патрэбна толькі 5 (пяць) сяброў. Зразумела, такое аб'еднаньне мае меншае значэньне рэпрэзэнтацыйнае пры ўнівэрсытэце, менш правоў, аднак да часу адчыненьня праектаванае арганізацыі бепастараецца гуртаваць нашае беларускае студэнства і па магчымасьці весьці адраджэнскую беларускую працу.

Рыга, студзень 1935 г. *В. С.*

Езуіцка-польская палітыка.

Калі справа злучэньня праваслаўных беларусаў і ўкраінцаў з каталіцкай царквой зьвярнула на сябе большую ўвагу Рыму, закладаецца ў Дубне (на Валыні) духоўная сэмінарыя для будучых уніяцкіх сьвяшчэньнікаў. Фінансуе гэту інстытуцыю сам Папа, а безпасярэднімі яе кіраўнікамі зьяўляюцца айцы езуіты. Задачай гэтай сэмінарыі ёсьць: даць беларускіх сьвяшчэньнікаў беларусам, а ўкраінскіх — украінцам. Аб палякахняма чаго гаварыць, бо праваслаўных палякаў так, як і зусім няма.

Прыхільнікаў уніі на Беларусі

Skanfiskawana.

Перш наперш айцы езуіты агранічылі прыняцьце ўкраінскіх кандыдатаў з Галіцыі, дзе амаль усе ёсьць уніяты і дзе сьведамасьць украінская найбольш дасьпелая, а палякаў, каторыя пераважна не згаджаюцца з правядзеньнем уніі, паводле плянаў Рыму, прыймаюць з усей Польшчы. Абсольвэнтаў сэмінарыі беларусаў высылаюць працаваць на Украіну, бо для іх не даюць мейсца на Беларусі польскія каталіцкія біскупы, якім таксама падпарадкаваныя ўніяцкія прыходы. Айцы езуіты ў гэтым выпадку аказваюцца мягкімі і паслушнымі, а маглі-б у імя справядлівасьці пасгупіць цьвярдзей і нат' абапёрціся аб Рым.

Апошняя найменшая, але надта характэрная справа: як прыяжджаюць у сэмінарыю польскія каталіцкія біскупы, ці на'т толькі ксяндзы, тады ўсім сьвята — гасьцей прыймаюць honeste, — а як прыедзе біскуп Чарнэцкі,—тады ўсе пры працы, ніхто ня мае доступу да ўніяцкага візытатара. З гэтага відаць „шчырае" абліччаайцоў езуітаў.

Чымжа яны розьняцца ад маскоўскіх і польскіх душпастыраў? — Праўда, некалькі айцоў езуітаў гавораць пабеларуску і выдаюць рэлігійны часапіс у беларускай мове „*Да злучэньня*",—гэтым-бы толькі і розьніліся ад маскоўскага і польскага духавенства на нашых землях. Зьмест-жа часапісу „Да злучэньня" такі, што каб не КАП, (Каталіцкае Прэсавае Агенства) то рэдактар пусьціў-бы яго з аднэй Эванэліяй, бо сам ён аб ніякіх справах беларускіх ня ведае і ня піша, ці мо' ведае, але пісаць ня хоча.

Узяўшы пад увагу цяперашні стан уніі на Беларусі, уплыў на яе польскага шовіністычнага духавенства, а таксама двуліцовую палітыку айцоў езуітаў, як безпасярэдных кіраўнікоў уніі, беларускае студэнства, а так-жа і ўся інтэлігэнцыя павінны павясьці апазыцыйную акцыю супроць сяняшніх кіраўнікоў уніі.

Дамагацца-ж будзем наступнага: 1) уніяцкія прыходы павінны быць незалежныя ад польскага каталіцкага духавенства, 2) беларускія сьвяшчэньнікі павінны працаваць на Беларусі; 3) місіі павінны весьціся выключна ў беларускай мове, таксама ў царкве павінна быць ужываная толькі мова беларуская.

Студэнт-Уніят.

Хроніка.

—25.XI 1934 г. у Аб'еднаньні Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў (АБСА) — у Празе (Чэхаславаччына) адбылося рэфэрэндум. Схвалена дзейнасьць за мінулы год. Выбраны новы ўрад у складзе: Алесь Вітушка — старшыня, Т. Грыб — віцэ-старшыня, Я. Ермачэнка—загранічны рэфэрэнт, Алесь Калоша—пісар і скарбнік, А. Шкут а—вольны сябра і ўпоўнамочаны прадстаўнік АБСА на Нямеччыну, Д. Касановіч — вольны сябра і ўпоўнамочаны прадстаўнік АБСА на Бэльгію. У Рэвізыйную Камісію ўвашлі: Мікола Манастырскі, П. Астапкевіч, К. Бусько. У склад Суду Гонару ўвайшлі: А. Шах, Т. Клаўсуць і М. Маскалік.

Прыгатаўляецца Урад АБСА да конфэрэнцыі CIE (Міжнароднай Студэнскай Конфэдэрацыі), якая сёлета, у жніўні месяцы, адбудзецца ў Чэхаславаччыне; прыгатаўляецца дзеля гэтага і Бюлетэнь АБСА, у францускай мове.

— У канцы мінулага 1934 году ўтварыліся ў Бел. Студ. Саюзе ў Вільні такія сэкцыі: 1) культурна-прасьветная, 2) таварыская, 3) харавая і 4) выдавецкая.

— 19.I.35 г. у Б.С.С. быў прачытаны кал. В. Склубоўскім (кіраўніком культур.-прасьв. сэкцыі) рэфэрат на тэму „Нацыяналізм". Пасьля рэфэрату адбылася жывая дыскусыя.

— 26.I.35 г. у памешканьні Бел. Інст. Гасп. і Культ. (Вільня, Завальная 1) адбудзецца суботнік, ладжаны Бел. Студ. Саюзам. У праграме: 1) рэфэрат абс. мэдыцыны кал. Я. Малецкага на тэму: „Абноватворах" („De neaplasmatibus"), 2) Скокі, гульні і песьні. Пачатак а гадз. 18-й, Уступ для студэнтаў і запрошаных гасьцей.

— Др. Я. Станкевіч пасьля сьвяточнага перапрыву пачаў лекцыі з беларусазнаўства (лектарат) пры У.С.Б.

— Юры Кепель, ведамы спартовец—беларус, студэнт віленскага унівэрсытэту, на гонках на нартах у Закапаным надовячы зламаў нагу і цяпер лечыцца там у шпіталі.

— „Родны Край" (№ 2, сёлета) падае, што ўлады віл. унівэрсытэту зацьвердзілі статут новай беларускай студэнскай арганізацыі п. н. „Бел. студэнцкае Таварыства імя Ф. Скарыны" і што арганізацыя гэта паўстала па ініцыятыве сяброў б. корпорацыі „Скорынія".

Устрымліваемся ад бліжэйшай агаворкі гэтай справы. Скажам толькі, што „новы твар", у новай форме экспозытура бел.-польскай угоды, найнавейшая „варта" скампрамітаваных скарынчыкаў нічога ім не паможа. Беларускае незалежнае студэнства зьдзярэ з іх і „новую" маску!

Наша пошта.

Кал. М. Т. у Львове: Дзякуем за памяць. Правільна кажаце, што Б. С. С. існуе дзеля таго, каб згрупаваць студэнтаў Беларусаў ня толькі па форме, але і зьместу, а ня тых, каторым сьцягам ёсьць інтэрнацыянал, або сьцяг іншых ворагаў беларускага народу.

Б. С. С. ад пачатку свайго існаваньня да сяньня срога трымаецца гэткае думкі і праводзе яе—нешкадуючы на'т „ахвяр"—у жыцьцё. У гэтым яго — панашаму — вялікая гістарычная заслуга і добра зразумелая адраджэнска-вызвольная служба Беларусі.

Кал. В. С. у Рызе: Шчыра дзякуем за артыкул. Як бачыце, зьмяшчаем, крыху скараціўшы. Просім помніць аб нас. Прывітаньне нашае ўсяму бел. студ. у Латвіі!

Ураду АБСА (Прага): Прывітаньне ад нас! Просімо падаць адрасы замежнага бел. студ. — арганізаванага і неарганіз. (пасобных студ.).

Рэдакцыйная Калегія «Студэнскай Трыбуны» ў складзе: А. Дасюкевіч, Я. Малецкі і С. Коўш.

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 3. Wydawiec A. Šutowič